

ЗДОБУТКИ І ПЕРСПЕКТИВИ СЕЛЕКЦІЇ ВИТКИХ ТРОЯНД В УКРАЇНІ

Тетяна О. Буйдіна¹, Ольга Ф. Рожок²

¹Національний ботанічний сад
імені М.М. Гришка, вул. Тімірязєвська, 1, м.
Київ, 01014, e-mail: tanya-rozok@ukr.net

²Миколаївський національний аграрний
університет, м. Миколаїв, вул. Георгія
Гонгадзе, 9, 54020

Світова селекція витких троянд безпосередньо вплинула і на розвиток української селекції. Серед видатних світових селекціонерів є й українські, які зробили вагомий внесок в теорію і практику селекції троянд.

Центром селекційної роботи в Україні був Нікітський ботанічний сад в Криму. Його другий директор, М.А. Гартвіс розпочав селекцію садових троянд вперше не тільки в Україні і Росії, але і у Східній Європі. До селекційної роботи ним було залучено 9 видів троянд, серед яких *R. indica*, *R. multiflora*, *R. sempervirens*, на основі яких були отримані цінні сорти троянд, в тому числі й витких.

У 1829 році Гартвісом були створені 2 сорти витких троянд, які він подарував у 1833 році подружжю Воронцових. Сорт троянд, який він назвав на честь графа М.С. Воронцова, не отримав особливого поширення. Зате сорт, який Гартвіс присвятив Є. К. Воронцовій і названий на її честь 'Comtesse de Woronzoff', вважається шедевром його селекційної роботи. Увійшов у сортимент кращих розаріїв Франції, Німеччини, Англії, відноситься до старовинних витких великоквіткових троянд.

Нова хвиля в селекції в Нікітському саду розпочалася у 30-х роках ХХ ст. У цей час активну селекційну роботу проводив інтродуктор та селекціонер декоративних рослин М.Д. Костецький. Всього М.Д. Костецьким було виведено 28 сортів троянд, з них витких – 1 сорт ('Зоя Космодем'янская' (1940).

Створений у Нікітському ботанічному саду у першій половині ХХ ст. генофонд троянд став вихідним матеріалом для подальшої селекції. Надалі, з 1949 року, селекційну роботу з трояндами

інтенсивно продовжили В.М. Клименко, З.К. Клименко, К.І. Зиков. В.М. Клименко, З.К. Клименко зробили величезний внесок у створення нових сортів. Завдяки їм сорти вітчизняної селекції набули величезної популярності як в Україні, так і за кордоном.

Слід також відмітити селекційну роботу, проведenu та яка триває і сьогодні з трояндами, зокрема й виткими, у Національному ботанічному саду імені М.М. Гришка. Вагомий вклад у розвиток розарію НБС ім. М.М. Гришка, інтродукційну та селекційну роботу з трояндами внесла О.Л. Рубцова, під керівництвом якої проводяться селекційні роботи з метою виведення нових сортів з необхідними ознаками для Лісостепоної зони.

Колекція, яка створена у НБС ім. М.М. Гришка, є цінним генетичним фондом і тому є основою для подальших селекційних досліджень. На даний час проводяться дослідження, які будуть використані в подальшому селекційному процесі при відборі батьківських форм з цінними ознаками, проводиться підбір сортів-донорів, в яких сконцентровано комплекс важливих декоративних і біологічно-цінних ознак.

При використанні існуючого генофонду в селекції, найважливішими напрямками збагачення сортименту є створення сортів з поєднанням цінних декоративних господарсько-біологічних ознак з високою стійкістю до хвороб та шкідників і здатністю адаптуватись до місцевих едафокліматичних умов.

Ключові слова: селекційна робота, виткі троянди, сорт, генетичний фонд, селекціонер.